

Arany János

Ésengék

*Mercator
Stúdió*

Felelős kiadó a Mercator Stúdió vezetője

Műszaki szerkesztés, tipográfia: Dr. Pétery Kristóf

ISBN 963 606 355 9

Mercator Stúdió, 2006

Mercator Stúdió Elektronikus Könyvkiadó
2000 Szentendre, Harkály u. 17.

www.akonyv.hu

Tel/Fax: 06-26-301-549

Mobil: 06-30-305-9489

e-mail: peteryk@axelero.hu

Arany János

**Zsengék, magánérdekű és
Aranynak tulajdonított versek**

Tartalom

GYERMEKKORI EX-LIBRIS	5	KNÓCZ JÓZSEF ÉS LÁSZLÓ SÍRVERSE	40
DÉVAI BÁLINTNAK	5	KUPAI KOVÁCS MIHÁLY SÍRJÁRA	40
A DÉVAVÁNYAI JUHBEHAJTÁS	6	KÁROLYI SÁMUEL SÍRKÖVÉRE	41
SIRVERSEK A SZALONTAI TEMETŐBŐL	18	BORDÁCS DÁNIEL SÍRVERSE	41
TISZA LAJOS LEÁNYÁNAK TEMETÉSÉRE	18	VERSES BÍRÁLATOK, SZÉLJEGYZETEK	41
ELÉGIA	19	VERSES REJTVÉNY	43
FELÉD, FELÉD...	19	DISZNAIRÓL HAJDANONTA	43
REGGELI ÉNEK	21	TOMPÁHOZ	43
CIGÁNY-BÚCSÚZTATÓ	21	KARLSBADI VERSIKE	44
SZILÁGYI ISTVÁN NEVENAPJÁRA	21	PARÓDIÁK KERTBENYRE	44
SZENT PÁL LEVELE	27	MAGAMRÓL	44
KENYERES JÁNOS FIÁNAK HALÁLAKOR	30	GOETHE UTÁN SZABADON	45
TOMPA MIHÁLYHOZ	31		
KÖSZÖNTŐ VERS	31		
NÉVNAPRA	33		
TÖREDÉK EGY NÉPIES VÍG EPOSZBÓL	34		
NÉVNAPI KÖSZÖNTŐ	35		
BARTOS GÁBOR SÍRKÖVÉRE	36		
A TANÁRI KAR	36		
WEISS BARÁTOM...	36		
LOSONCI GYULA NEVÉBEN	37		
ALKALMATOSSÁGRA ÍROTT VERSEK	37		

GYERMEKKORI EX-LIBRIS

Ha akarod tudni
E könyv kié légyen,
Az Arany Jánosé
Ki sokáig éljen.

DÉVAI BÁLINTNAK

Kedves hajdani Praeceptor Uram!

Kívánom hivataljának
Ízes gyümölcsét vegye
És ne a bának bánatnak
Keserű tejét egye.
Zafir kövek ragyogjanak
Maga s párja karjain,
Piros rózsák fakadjanak
Lábok minden nyomain.

*

Ha megérdemlette azt az aranyalmát
Venus, melynek Párizs élvezte jutalmát,
Midőn egy időben az Ida hegyében
Három istenasszony együtt ülésében
Junó gazdagsággal Párizst megbíztatta
Egy aranyalmáért, de el nem kaphatta.

Minerva tudományt ígért s bölcsességet,
De ezzel sem ére szándékában véget.
Vénusnak végtére az volt ígéreti,
Hogy a legszebb leányt ölébe ülteti.
Kap rajta az ifju úgy is heves vére
Tüzesen gerjedvén egy szűz szerelmére.

Azt az aranyalmát hozzá gördítette,
Így a szép Helénát feleségül vette.
Mennyivel illőbb hát, hogy koszorút fonjunk,
Melyet örömök közt homlokára vonjunk
Az Árpádi Reff. Ecclésia rectorának
Tiszt. Tud. Dévai Bálint úrnak.

Engedelmet kérek édes hajdani praeceptor uram, ha valamit
alkalmatlankodtam ezen levél által. Csak nem felejtettem el azokat

a jótéteményeket, amelyeket közlöttél velem, mikor hűséges tanítóm valál, csak nem felelhetem azokat a drága ajándékokat, amelyekkel dajkálkodtál velem, mint az édes anya az ő gyermekével. Alázatos szolgálója egyszersmind tanítványa

ARANY JÁNOS
Nagy-Szalontán.

A DÉVAVÁNYAI JUHBEHAJTÁS

Híres volt a hajdan korban
a "kunsági nagy ártány."
Szinte ezzel állt egy sorban,
a "csökmői nagy sárkány",
Melyet mint a pisztolyokat,
Tokjában akként tartogat
Csökmő régen titokban.
De a "ványai juhajtás"
Alább egyiknél sem áll,
Sőt mind három kaland egymás
Karját fogva átal száll
Jövön, jelenen, multakon.
Ördög-pillangó szárnyakon,
A hírnév csarnokába.
Míg hát én most e hőstettnek
Velejét eldúdolom -
Ugy hiszem, akik szeretnek,
Végig hallgatják dalom.
Legalább, ha más órában
Rá nem érnek, a budában
Lesz mit olvasgatniok.
Mint egyszer a debreceni
Béka a kocsonyából,
Vagy pedig a mesebeli
Pap hajdan a varsából,
Akként pislog Déva-Ványa
Mocsárja és ingoványa
Közül fel a nagy égre. -
Hajdan benne kontyos *Tarok*
Sokszor *dévánkozának*
Azért hívják a magyarok
Ma is *Déva-Ványának*.
Neve tehát nagyon régi,
Nem mint sok kárpátvidéki

Iczky-viczky magyarnak.
Most magyarul dévánkoznak
Ványa törvény-házanál,
És ha ma egy törvényt hoznak
Fél napig se vigeál. -
Így van a magyar hazában,
Mindenféle [Sedriá]ban;
Minden országgyűlésen. -
Sokáig tartott volt a tor,
Este a faluháznál
Csúszott a jó gyomai bor,
Tele volt tyúkkal sok tál,
Melyeket a *kis birákok*
Ezer szitok s asszonyátok
Között szedtek rakásra.
Azért a bíró sokáig
Elnyujtotta bocskorát,
S körülbelül nyolc óráig
Aludta a mámorát.
Még most sem nyitná csipását,
Ha mező-csősz az alvását
Meg nem háborítaná. -
Miska csősz kutya-lötyögve
Betoppan a szobába,
S így üdvözöli röhögve,
Biráját hamarjában:
"Isten jó nap' bíró bátya!
Vesztettadtát, hát nem látja
Hasára sütött a nap?!"
Két öklével kitörüli
Bíró uram a szemét,
Hákog, torkát köszörüli,
Lapos pillantatot vét
A csőszre és - a kancsóra,
És rá kiált az anyjokra:
"Hozzad már a meleg bort".
A meleg bor jó előre
Padka szélén pezsgett már,
Szine sámpány, íze lőre,
Félig hányva borssal bár. -
Ebből hatalmas kortyokat
Bíró uram lekortyogtat
Mámor üzése végett. -
Mikor már újra kurázsit

Ivott volna magának,
Előbb egy hatalmast ásít -
- A macskák elfutának. -
Megijedvén nagy torkától,
Kérdezi csósz sógorától:
Mi járatban jött hozzá?
"Sógor uram - így kezdi rá
Miska csósz a beszédet -
Temérdek juh elborít -
Szinte az egész rétet.
Tút se tudnánk leejteni,
Úgy teli van az itteni
Egész rétség birkával.-
Túrkeviék, úgy gondolom,
Szép fehérek, mint a hó.
Bezzeg lenne lakodalom,
- Rajta hé, koma, bíró!
Ha be lehetne hajtani,
És nem hagynánk kiváltani
Egy-egy forinton alól."
Így a csósz. - A bíró fejét
Főzé nagy, szép gondolat.
Tudós képpel néz szertesét
Makog a ködmön alatt.
Körmét rágja, fülét vájja,
Végre ő is kitalálja, -
Mit elmondott már a csósz.
"Nem ugy koma! a kend paraszt
Esze azt fel nem éri!
Tanítsa kend csak a kuvaszt,
Amely kendet kíséri.
Esze csak a birónak van,
Ő ért, ítél másnál jobban,
Azért nagyobb a füle. -
Hogy kendtek mind sült bolondok,
Az kendtek szerencséje,
Hanem amit én most mondok
Az a dolog bibéje:
Be fogjuk őket hajtani,
Nem engedjük kiváltani,
Egy-egy forinton alól."
Azzal a helység házához
Szokás szerint felsétál,
És a falu zsidajához

Pálinkáért persequál.
Mehagyja a kisbírónak,
Hogy hozza el a zsidónak
Gugyiját mind egy cseppig:
Mert - úgy mond - ma gyűlés leszén,
Nagy dolgok tractáltatnak,
S úgy nem fog mulni az észén,
Ha eleget ihatnak.
Hangos torok és nagy láрма
Nélkül gyűlés ugyis máрма
Csak a halak közt esik.
Volt is elég papramorgó
Izsák zsidó boltjában,
Pártot ütne száz kóborgó
Kostának a gyomrában.
Átadja a kisbírónak,
Hogy a congregácionak
Lelket öntsön torkába.
Azzal: hat meg nyolc: harmincegy
Bölcsen felkalkulálja,
A számadás majd vígan megy,
Senki nem kritizálja.

És midőn már asztalon van
A keresztelt törkő szesz,
Lót-fut az ármás legottan:
Tíz órakor gyűlés lesz.
Akinek csak nagy a szája,
Mind elmenjenek hozzája,
Azok szólnak igazán.
Már a nagyfejűek gyűlnek,
A korsókat megkezdik,
A jövő harchoz készülnek,
A kortyokat eresztik.
Bárki, mit mer allegálni,
Ők fognak contradicálni,
Meghatározott szándékuk.
Mert csak úgy lesznek okosok,
Ha civakodni fognak,
Nem pedig mint az inasok
Mások után cammognak.
Hogy azt beszél sok bohó:
Piros a vér, fehér a hó

Nem hiszik ők csak puffra.
Különböző véleménye
És célja mindeniknek,
Különböző érzeménye,
De gonosz mindegyiknek,
Mindenki önhasznát lesi,
Bár a hon javát keresi
Stentori ordítása.
A "kupak" is egy corpusban
A padokon pipázik,
Mindenik otthon a jusban,
Csak diploma hibázik.
- - - - - ülhetnek,
E bocskoros testületnek
Csak csizma tisztítói.
Kiváltképpen az uzusnak
Nálok tudománya nagy,
Amely fontjából a husnak
Tizenhat latot kihagy.
És ez így megyen rendesen,
Hogy a mészáros élhessen
S mellette a bíró is.
A tolvajt büntetni nálok
Rég kiment a divatból,
Hogy ha bűnöst megcítálok,
A tanács engem piszkol.
Ab invizis idegennek
Kell lenni istentelennek,
A honi mind ártatlan.
A szegényebb fél per után
Secundum usum nem nyér,
Gazember a név azután
Ha szűkön megy a kenyér.
Úgy erős a végrendelet:
Ha a joggal bíró felet
Egészen kirekeszti.
Hát a köztár és a közkincs
Dolga mely jó lábon áll?
Mert ahol egy kan poltra sincs,
Török ágyú sem talál.
Azért a félvékás zsebek,
Hogy a közjót őrző ebek
Osztozzanak a koncon.
Ez a kupak ez a község

Összegyüle végtére,
Recsegett a fenyőfaszék,
Hullott a fal fehére,
Mert voltak sok faldörzsölők,
Akik azt sem tudták, hogy ők
Mi ellen kurjogatnak.
Végre a bíró felállott,
Pápaszemét feltette,
Az egymás hátára mászott
Népet csendre intette.
De nem akart hallgatni a
Kemencén a galéria,
Ököllel contradicált.
Félórai szedte-vette
Után lőn egy kevés csend,
És az *elnök* így kezdette
El beszédét, mint a rend
Félig-meddig helyre állott,
A por vastagon rá szállott
A birákok bajszára:
"Az érdeemes közönséget
Össze azért gyűjtöttük,
Mivel, hogy pedig evégett
Most a gyűlést hirdettük,
Ámbár egy szerencsés fátom
Fenyeget minket, mert látom,
Mely is annál fogva ez:
Miska a határnak csósze,
Ma házamba ügetett,
Lihegni is alig tudott
Szegény úgy megsietett"
Ekkor félbe szakasztották
Néhányan, kik kiáltották:
"Nem hagyjuk mindhalálig!"
"Halljuk! Halljuk!"... "Hát osztéglan:
Miska elő azt adta,
Hogy a rét elborítva van
Juhval, - ő sem tagadja.
Ámbár tessék inquirálni,
Azt fogja ő fateálni
Letett hite után is.
De hogy tehát el ne térjünk
A dologtól más felé,
A sok szóban véget érjünk,

Csak könyököljünk belé,
Tanácskozzunk józan fővel
Hogy azt ne mondják idővel:
Bolond volt a hajdankor.
Hogy ha pedig a juhokat
Most be tudnók hajtani,
Majd nem engednők azokat
Olcsóért kiváltani.
Dixi, buksi, szóljon már más,
Van kisbíró, hetes, ármás
Brachium a juhokra."
Ha százezer kan ördögnek
Ordit kénköves szája,
Bugnak, huhognak, röhögnek,
Kinek mi a nótája,
Ha millió cigány gyermek
Verekszik s a farkasvermek
Alján száz farkas üvölt:
Mindezek szunyogdongások,
Beteg légy áriája,
A lármához, melyet a sok
Okosnak ordít szája.
Száz is csak azért rekedett
El, mert már fenn dicsekedett:
"Én torkolom le őket!"
Végre egy a kolomposok
Közül megköpi markát,
És ekként szakasztja a sok
Civakodásnak farkát:
"Mind jó - be fogjuk hajtani,
Úgy se győzzük már tartani
A belső embereket.
De érdemes communitás;
Még egy nehézség vagyon
Mely - akárhogy ítéljen más,
Szívemen fekszik nagyon.
Ha a kárttevő juh: birka,
Kár volna az irka-firka
A porotokolumba'.
Mert mióta existálnak
Déva-Ványa rétjei,
A birkának mindhalálig
Vagyunk ellenségei.
Nincs szükségünk a birkára,

Inkább a községnek kára
Százezerekre menjen."

"Maradjunk a régi mellett"

- Mindnyájan felzudulnak, -

Ők a Svábországba ellett

Birkára nem szorulnak,

Ha magyar juhok volnának,

Érettük jó pénzt kapnának,

De így, usus ellen van.

Ekkor egy, kinek fülénél

Volt a falu pennája,

- Eddig még csak az itcénél

Foglalkozott a szája, -

Hatalmas ékesszólással

Így szólítja az egymással

Adtázodó rendeket:

"Urak! a legum spiritus

Soha sem ellenezte,

Hogy ha van egy kis pirítus,

Háj ne legyen mellette.

Annálfogva consequenter,

Mikor nem plenus a venter,

Non est contra dicendum.

Legyen bár az birka, de hisz

Az semmi baj nem léssen,

Hisz ez a diák szó: ovis

Szintugy *birkát* is téssen.

Már pedig oves et boves

Az ebanyája, ha kárt tesz:

Impellere opus est.

Annál fogva allegálom

Hogy szükség behajtani,

Én a pénzt percipiálom

Ha ki fogják váltani.

Most pedig igyunk előre

Dictum, factum a juhbőrre:

Quod erat demonstrandum."

"Helyes, helyes a quod erat,

Amellett kell maradnunk,

Nótáros uram a vivát,

Szavát meg kell fogadnunk.

Mert annyi diákszó között

Lehetetlen, hogy négy vagy öt

Igazmondás ne légyen."

Azzal a kalendárjomot
A jegyző elővette
És az egész decretumot
Híven bele jegyezte,
Mely az azon lapon levő
Több sorokkal eképpen jó,
Szépen összehangzásban:
"Nona Április: égzengés,
Decima: két véka zab,
Octava Maji: földrengés,
Vigesima: két új csap,
Quintá Junii: új patkó
Jött a kovácstól, mert a *ló*
Nem járhatott a jégen.
Sexta Julii: Közgyűlés
A birkahajtás végett,
Mely dologban az a végzés,
Protoculált rendelet:
Hogy a falu minden csősze
És ármása hajtsa össze
A juhot egy akolba.
Azután birák uramék
A helységnek határán;
A csárdánál várjanak még
Begyül a canga s bárány.
Ha mindent végre hajtanak,
Majd jó áldomást igyanak:
Sic est deliberatum".
Már a helységnek lovait
Csapja a kender-ostor,
Már a fülesek torkait
Mossa a gyomai bor,
Melyet bőven ád a csárda,
Miglen a falusi gárda.
A juhokat hajhássza.
Fegyverkeznek nagy botokkal,
Köpdösik a markukat,
Lándzsákkal és fustélyokkal
Felkészítik magukat.
Tüzes vérüknek forgása
Úgy, hogy megfőne a kása
A szivőknek gödrében.
Kurjogatnak örömükben,
Készítik a torukat,

Bízva nagy vitézségükben
Hányják-vetik magukat.
Megvívnanak a sárkánnyal,
Törökkel, krimi tatárral,
Oly nagy a kurázsijok.
Hány darabot sikkasszon el,
Ki-ki titkon, - számlálják
A terhet, ha emelni kell,
Majd a tanácsra tolják:
Úgy is elég a helységnek
Kincse, a szegény községnek
Is kell nyerni valamit.
Már messziről fehérelik
A rétről a birka-nyáj,
Már örömhangokkal telik
Két pofára minden száj.
Vége-hossza száma nincsen,
A' lesz a baj, hogy a kincsen
Nem győznek megosztozni.
Tehát tüstént egy kisbirót,
A csárdába küldenek,
Hogy a bírák vagy húsz hajtót
Melléjük rendeljenek.
És várják jó uzsonnára,
Mert a birkák váltságára,
Hónapszámra ihatnak.
Felvidámul minden torok
E hirre a csárdában,
Felverve a hordó borok
Zöld sátor árnyékában.
Nádcsövekkel körül állják,
Szüntelenül szivdogálják,
Mint a vért a pióca.
Némelyek hasas szilkéket
Fülön csipvén kétfelől,
A telhetetlen gégéket
Keresztelgetik belől.
Száraz spongyia-gyomruknek
Szövetén át szivárognak
Az itcék minduntalan.
Tejes csupor, zsíros csupor,
Most mind forgásban vannak,
Melyek közül egyet is bor
Nélkül lenni nem hagynak.

Minduntalan foly a lőre,
Hogy végre a borstörőre
Szintugy rá kerül a sor.
Van, ki ily apró csónakkal
Ekkép vesződni restel,
Düjjed szemmel, hosszú nyakkal
Csebres dézsát ragad fel.
Mutogatja vitézségét,
Üres gyomrot és oly gégét,
Mely babért érdemelne.
Hullanak a tüzes harcon
Sokan a gyávák közül,
Ki hanyatt fekszik, ki arcon
Ki meg olyan helyen ül,
Honnán, ha mindjárt kimászna.
Röfögéssel rálármázna
Az egész gyülekezet.
Sok amugy Nóé módjára,
Oldott gatyával fekszik,
Vagy mászkál béka módjára
És hiába törekszik
Mégegyszer lábára állni,
Nincs mód benne mást csinálni,
Mint heverni a porban.
Sok már csak a port dagasztja
A két első talpával,
S a pofájához ragasztja
A téstát, mit rókával
Megáztatott, mint záporral,
És most fülével-orrával
Mézes bábnak cifrázza.
De ki tudná elbeszélni
Az itten történeteket.
Máshol is lehet találni
Ottan-ottan ilyeneket.
S éppen ezért hajtja búra
Fejét a Priznic-kúra,
Hogy ily bendők léteznek.
Annyit mégis mond az írás,
Hogy legjobban ittanak,
Akik a jelen juhajtás
Ellenére szóltanak.
Kiknek ott legnagyobb szája
Volt, itt is az praetendálja

A püspökfalatokat.
Míg a dolognak folyása
Ekként áll a csárdában,
A juhoknak behajtása
Készül lenni munkában.
Mindenfelé elszéledni
A rétséget körül venni
Ez lesz hadi fortélyuk.
"Hű! Hej! - mind rá kiáltanak,
Amint jó közel jutnak,
De egyszerre megállanak;
Szuszogni alig tudnak!
Azt gondolják - boszorkányok
Mind a juhok, mind bárányok,
S tenyérszemeket vetnek,
Mert az egész nyáj egyszerre
Nagy zúgással felreppen,
Száma rá megy sok ezerre,
Most a légtérben odafenn.
Darvak, vadludak, gődények,
Velük a megcsalt remények
Elröpültek világra.
Úgy van, kócsagok és darvak,
Vadlud és gődénysereg
Volt a nyáj és most már a vak
Hajtók búsan térnek meg.
Elbeszélnek hosszú orral,
Felsülésüket a borral
Pácolt előljáróknak.
Ki szerencsétlenebb náluk
Mióta az eb csahol?
Bezzeg leesett az álluk.
Bujnak a lóca alól:
Búsan pislognak egymásra,
A csárdai számadásra: -
Kocsonyává lesz lelkük.
De nincs más mód mint fizetni,
A dorbézolás árát...
Ki kell a falura vetni,
Hadd fizesse a kárát!
Ezt pediglen krónikába
A florenc istóriába,
Emlékül bejegyezni.
Melyet én, hogy minapában,

Ottan kezembe vettem,
Amint annak véglapjában
A piszokból érthettem:
Akként az egész juhajtást
Eldúdoztam, mert addig mást
Nem tudtam mit csinálni.

(Állítólag Arany ifjúkori verse)

SIRVERSEK A SZALONTAI TEMETŐBŐL

I

Sötét éj van, melynek
Virtadása nincs,
Csontomon nem csörög
Nehéz vasbilincs,
Mégis rabként nyugszom
Mélyen föld alatt,
Lelkem elrepült, de
Testem itt maradt.

II

Álom, álom, hosszú álom,
Ébredését várom, várom.

TISZA LAJOS LEÁNYÁNAK TEMETÉSÉRE

Im a szülők reménye porba dült,
Egy ártatlan kisdéd meghidegült.
Oda kedves reménye az anyának!
Jaj, mert az elmulás törvénye
Igy forgat bennünket szabad kénye.

Igy altatik el véle életünk.
Oh, de egy remény-szó
Így hangzik mennyekből:
Nem hal meg senki örökül.

(1831?)

(Aranyak tulajdonított versek)

ELÉGIA

Virult reményim boldogabb korában
Távolban tőled is derült valék,
A röpke képzetek tündérhonában
Még néha elragadva járdalék,
Elkapva a gyönyör hullámzajában
Ott úsztam én, - szerencsés martalék! -
Ha olykor egy rövid, de édes álom
Előteremté kedves ideálom.

Ha keblemből titkos sohaj kiszálla,
Rokonkebelhez útasíthatám.
Ha elmém egy arany jövőn megállá,
Reményem napja még mosolyga rám.
Sorsom még néha gúnyolót találá
Bennem, midőn tört sajkám biztatám.
Gyakorta feltűnt a partok viránya,
Volt a küzdő hajósnak céliránya!

Eltűntek ők! Köd és hullám dagálya
Válták fel a virágzó partokat;
Kiküzdve a hajós végső csatája,
Nem álmodik jobb létre álmokat.
Távol habon úszik üres sajkája,
Hab-sír borítja a tört tagokat.
Csillagtalan terül fölé az ég.
Hamván tenger-moraj s örök feledség!!!

(1839 márc. 19)

FELÉD, FELÉD...

Feléd, feléd, te drága lélek,
Repülnek bús fohászaim,
Magányomban veled beszélek,
Ölve képed' karjaim.
Unalmas század minden óra,
Mely nem körödben röppen el
Haj, nem talál más nyugtatóra
Kivűled e vérző kebel.

Ha dallok, gyászos a víg ének;
Sértik szívem lágy hangjai;
Érzem: víg-percim eltelenek,

Közelgnek a bú napjai.
Mérföldek nyúlnak el közöttünk,
Eltilt idő és messzeség:
Oh -... a frigy; mit kötöttünk
Fog-é, fog-é majd élni még?

Ha majd derült élet körében
Neked kedv és öröm virúl,
Ha majd kiesb táj édenében
Feléd vidám hajnal pirúl,
Ha boldogságodat tetézni
Ifjak szerelmért esdenek:
Fogsz-é a multa visszanezni,
Hol oly csekélyek mindenek?

Ha élte rózsa-hajnalában
Imádód majd előtted áll
S forró szerelme lángzatában
Szívével szívedért kínál,
S tűz és erő, kedv és reménység
Dereng az ifju arcain -
Gondolsz-e vissza *egyszer csak* még -
Andalgva a mult kinjain?

A társas élet víg körében
A víg májusi esteken,
Járván az alkony hús csendjében
Árnyas, virító kerteken:
Ah, mily könnyű lész elfeledni
Egy oly *kietlen, bús* telet,
Hol csak tüskét lelete szedni,
Hol elfagy a lángképzlet!

Ah, összevetve majd a multat
A víg jelennek bájjival, -
A bánatot, ködbe borultat
Az új öröm rózsáival:
Ki fog vádolni, Lányka, hogyha
Felejtet az örömtelent: -
S kezted kinyujtod a rózsára,
Éldelve a kedves jelent?

Én nem vádolak: csak szívemnek
Emésztő lángját vádoló:
És égi üdvét *egy telemnek*
Öröklő télben gyászolom.
Tavas, nyár, ősz, - mit ér nekem már, -

Volt egy telem: szebb, mint tavasz.
Ősznél kiesb, forróbb, mint a nyár,
Ah - volt, - de többé nincsen az!

(1840)

REGGELI ÉNEK

(Fordítás németből; folytatása prózában)

Új erőben ébredve
Köszöntöm fényedet
Istenem s műveidre
Fordítom szememet.
Mily dicsően kel fel a nap
S minden új életet kap.

(1840)

CIGÁNY-BÚCSÚZTATÓ

E sírhalom fedi Hóvar Csotó Gyurit,
Végsőt fujt szuflája, lett azután murit.

(Ez után szerszámai siratják gazdájokat:)

Mert oda gazdájok, nem tér többé vissza,
A pálinkát tőle a föld pora issza.
Oda se hederít a feltámadásra,
A hívó angyalok nagy harsonájára.
De ha sugják neki: Itt a szalmásüveg!
Tüstént azt feleli: Köszöntse rám kelmed!

SZILÁGYI ISTVÁN NEVENAPJÁRA

Lelki szemét hordó lapát,
vagyis

Olyan hasznos könyvecske, melyben a léleknek erőtlenségei kézzel foghatólag előadatnak és épületes példával megmutattatik, miképpen kelljen egy szóból nem százat, hanem százezeret csinálni, anélkül, hogy az ember értelmét vehesse.

Irta aki nem aludt, olvassa aki aludni nem tud.
Az Úrnak

Nagy tiszteletű és tudományú, de kevés dohányú
 (echó) leányú
 Szilágyi István
 úrnak
 becses névnapja tiszteletére
 juhászputyai alázatosággal ajánlja
 (F. B. még leeb írta volna nevét; de nem lehetett)

szerző

Ajánló versek

Mottó: Tisztelkedném köszönyűkkel
 És reá arany betűkkel
 Szilágyi István nevét mettszenék.
 Csokonai

*

Im ajánlom önnek,
 Kihez sokan jönnek,
 Ezen koszorús munkát,
 Árányát nem kérek
 Kevésvel megérek,
 Adjon jó bort és sunkát.

S minthogy István napjá,
 Melyet ritkán kapjá,
 Egyszer egy esztendőben:
 Ázért tehát igyunk,
 Mivel hogy nem tudgyunk
 Iszünk-é jövőendőben.

*

Üdvösséges elmélkedés

Ezen théma fölött: hasznos-é embernek magát lekapni.

Az egyesült tót-magyar-német nyelvrontó társaságtól régi suszták jutalmat és foghagyma koszorút nyert értekezés, sine irá, odio et consilió. - Irta Pécsy Lajos, a fent címzett Társaság tiszteletbeli Correspondens tagja, (tessék megnézni a Correspondence-t), több tudós ostobaságok szerzője, - de a font sónak meg nem szerzője - *Lord Essex* című új dráma vadon új lemásolója a *Sock am lisen* című híres német regény (Lásd Volks-kalendert 1739.) angol fordítója - minden honi hirlapok elpiszkolásában munkás dolgozótárs, a csőd-hirdetéseket, széna- és birka-eladásokat olvasó egyesület tiszteletbeli levelező tagja - valóságos belső titkos - valami a menyecskék körül - és

külső szitkos - Grobián satt. satt. satt. satt. satt. satt. satt.
egyébíránt a deákné vásznához képest - pokróc.

Mottó: Hallgas Vásár! Zenim píz megveszett a Zaskó!
Ki leltunk, adunk: mert majd harákszünk!
Egy sipegő tót a pesti vásárban.

A szerző feldicsérése

Mikoron írának ezer negyvenkettőt
S közzé még nyolc százat, itélet nap előtt,
Akkoron e munka világra hogy lépött,
Mindenek szívében nagy álmétkodást tött.

Óh én bölcs Apollóm, tündöklő Fébuschom!
Óh én Szokrateschem és Jérémiásom,
Óh én Jóel, Ámos, Vendel-Habakukom,
Óh Bálámot hordó szerelmes állatom!

Miképpen bujdosék Aeneás Trójából,
Mikép bölcs Árgyilus apjának házából,
Ulisszes a Circe asszony szigetéből:
Apád se csinálna vaskarikát fából.
Tehát ne sírjatok keserves sirással,
Hanem örüljétek hatalmas ivással,
Osztán daloljatok hangos ordítással
Kinek kalapja rossz, ne köszönjön mással.

írta Farkas Falvi Filiczki János
Dejólógos diák! anno 1301-k
esztendőben, mikor a Duna égett.

Maga a munka:

Küszöb: Mindezeknek utánna csak annyit akarok mondani, hogy
figyelmezzon az érdeemes olvasó (de nem a Rosenkranc).

Kilincs: Attention! Kopogtassunk.

Odabenn a bölcsesség asszonya: "Herein! herein! kiált a felséges
császár." *Vitéz Johan Hány.*

Bevezetés:

Az olvasó: Engedelmet kérek! vezetetlen is be tudok menni.

Az Író: Nem, teremtette! musszájn úgy jőni, ahogy én vezetlek. Így,
balláboddal előbb, azután - egy nyomra egy lábbal kétszer ne lépj.

Az olvasó: Értem - de ne tessék olyan sebessen vezetni, mert
felbukom.

Az *Író*: Semmi, semmi! Csak siess. Ha már benn vagyunk, Szerencsés Jó napot - vagy estvét kívánok - minthogy az Isten István -

A bölcsesség asszonya (egy irgalmatlan sancos vászon pipából dohányozva mert tudva van, hogy a bagolyt szereti). Üljetek le erre a somi kanapéra! Na ez derék rekruta! Újonnan megnyerve a tudományoknak. Csak hiába! egy halász ha prédikál - fog sok ezer... körmös halat.

Előljáró beszéd:

Notabéné: Engedelmet kérünk, az előljáró beszéd épen azért mivel mindig előljáró, nagyon elsietett. - Majd talán elérjük utoljára.

Felosztás:

Érdemes közönség: ennek az én témámnak 6 részei vannak, eccé:

1-ő rész "hasznos"

2-k rész "é"

3-k rész "embernek"

4-k rész "magát"

5-k rész "lekapni"

6-k rész "?" (t. i. a kérdőjel),

mellyek szerint kiki jó lelki esmérettel figyelmezzon és mondja ezt: mea maxima culpa, én hiszem és vallom.

1-ő rész:

Hasznos, a, um. - Nomen adiectivum. Talán azt gondolják az urak? hogy ami hasznos, az nem káros? és ami káros, az nem hasznos? - - - Hallgatunk úgy-é - tehát megmondom én, hogy van! Ami hasznos, az káros és ami káros, az hasznos. Példával világosítom... Leesik a lópatkó... ti láikusok azt mondjátok, káros... holott csalatkoztok, mivel a cigány hozzám jó lópatkónak való vasért - én két árán megfizettetem magamnak - és így hasznos. *Aliud eiusdem argumenti.* Disznótorba hívlak! ti azt mondjátok hasznos - persze, mert jól megveritek a horpaszt, nem éheztek, mint otthon. - De nekem? Nekem isten utse káros az, mert ha minden estve ott zabálnátok, utolsó filléremből is kipusztítnátok. - De térjünk a továbbára... Továbbá

2-k rész:

É: Némelyek *h* betűvel használják, így: "éh" s azok rendszeren mindenütt megjelennek, ahol a kémény füstöl.

Jelszó: Az én térdeim ellankadnak
Böjtölés miatt elszáradnak.

Zsoltár

Valólag ez keserves rész, - jaj azoknak, kik teljes életökben ezt olvasgatják. - Azért is hamar-hamar-hamar ugordjunk a másik részre.

3-k rész:

Embernek.

Scholion:

A nak-nek-keli helyes élést a grammatika s az egyszeri mendikás már eléggé megtanították - most tehát - vegyük fel - ha bírjuk - az embert.

Ember. Plátó definitiója szerint tollatlan kétlábú állat. De mivel Diogenes megmutatta, hogy a koppasztott kakással ezen definitióban osztozik, én másképen fogom definiálni.

1-ör. Az ember olyan valami - ami mozog, - de többnyire azért mozog, hogy embertársa ne mozoghasson.

2-or. Az ember olyan valami - ami nem mozog: - mihelyt hermetice bezárják.

3-or. Az ember olyan valami, mint a rongyos köpenyeg - keresztül jár rajta a levegő.

4-er. Az ember olyan valami - amiből idővel még csak semmi sem lehet.

5-ör. Az ember olyan okos - aki gyönyörködik, ha bolond lehet.

6-or. Végre az ember olyan állat, mely hol lenyesi, hol meghagyja a szakállát.

4-k rész:

Magát. Jaj! lelkeim! ezt a szócskát csak nézve olvassák de az istenért! ki ne mondják! mert esztétika és ezen szent-kettősség elleni bűnbe esnek: kegyed és ön, - hagyjuk itt, fussunk tovább! Végtére, végezetre, utólszor és utóljára előtt való vagyis

5-k rész:

Lekapni? Ezen szóval igen sok fiatal emberek élnek, holott az N. N. város és J. vármegye botozó intézetében cáfolhatatlanul megmutattatott már, hogy nincs veszedelmesebb szó, mint ez: *kapjátok le csak!* Egyébiránt vannak vele többféle szállás formák: jelesen:

30-at kapni

ajándékot kapni

rühet kapni

bizonyos durva és nehezen

viselhető darócnemű öltözetet satt.

Van a *kap* törzsöktől még egy igen népszerű és épületes példabeszéd is: *üsd a kaputost*, mely sokkal gyakorlatiasb, mintsem bővebb magyarázatra szüksége volna; ismétlem továbbá

6-k rész:

? (*kérdőjel, girbe-gurba ut videtur*). Ezen jelet nem teszik ugyan az eféle sóhajtó szók után: hajh! oh! jaj! haj! vagy ha oda teszik, előbb szépen kiegyenesítik, mindazáltal ne higgyetek neki, ritka van közte, aki idő multával fel ne egyenesedjék, azaz kérdőből felkiáltó jeggyé ne váljék. *Exempli gratia*:

1. Kérdőjelt lát az ifju az ujonnan vett menyecske homlokán - lelke titkos sejtelmében elébe gondolva e szót: hú leszel-é Éva? Mulnak évek s a jel felkiáltóvá változott, - melynek elébe sóhajtja a férj: "haj haj"
2. Kérdőjelt lát a kártyás a kártya hátának valamennyi cifrájában. Felfordítja s a felkiáltó jelet látja helyette.
3. Satt. satt. hiszen tudja az érdeemes olvasó - mert máskép érdeemes sem volna - hogy *exempla sunt odiosa*.

Bérekesztés:

Miután tárgyunkat ekképen a lehetőségig kimerítettük, és ledönthetetlen okokkal megmutattuk, hogy az embernek magát lekapni hasznos, nincs egyéb hátra, mint e bölcs tant tettleg is bébizonyítani - egyúttal a Bölcsesség asszonyára ajtót húzni, ő kegyelmének a bagolyevéshez jó étvágyat, nyugodalmas jó nappalt (mert nappal szokott aludni) kivánni.

Előljáró beszéd:

(a céldombnál használva). Na, én már ki is pihentem magamat, tessék az uraknak is leülni.

Vége.

Epilogus

Finis rei operae

Jó bűvő hely a Csere

Jó boros pince Csere

Azért él úgy, mint here

Azért van sok korhele

Evő ivó embere,

Allgemeine kenyere

Pécsije és Zvikkele

Morgalmas Pap Emere,

És szűz Rozvány Endere,
Klassicus Demetere,
Rectora Correctere
Cigány eskütt embere (F. M.)
Und so weiter - cibere.

Szívesen kívánom.

Voinovich Géza jegyzete a köszöntőhöz:

E köszöntő megismerteti Arany szalontai ismerőseinek körét s ezzel megérteti tréfáinak színvonalát. Az epilógus felvázolja őket. A "Csere" búvóhely, erdő, Szalonta határában. - Csere József kántor volt, Pécsi Lajos fűszeres - ezért a célzás a sóra; egy szekrényében állítólag levelezését tartotta, - kiderült, hogy italokat. - Zwickel József orvos, borozó cimborá; Rozvány Endre atyja boltjában dolgozott, nagyon utánvetette magát a fehércselédeknek; Zsugovics Demeter a görög város boltosa, rosszul, de szívesen beszélt deákul; Pap Imre üveges boltos; a "cigány esküdt" Fekete Mihály, barna-fekete ember, innen ragadt rá a tréfás elnevezés.

SZENT PÁL LEVELE

Névnapi köszöntő

Borbély Pál szalontai főjegyző névnapjára

Az égből. Borbély Pál kedves druzsámnak pártfogói kegyességgel.
Szalontán (franco).

Sz. Pálnak B. Pálhoz küldött 1-ő Levele

"Kedves druzsám, édes kedves Pálom,
Minthogy nem jó most szememre álom,
S személyesen nem szólhatok Veled,
Ime küldöm e frankós levelet.
Úgy hallottam, jól van fejed dolga,
Bár nem úr vagy, hanem olyan szolga,
Kinek ura légió, mint tenger,
Mint a Nyírben Compossessor ember.

Ámde nagy kár volna elcsüggedni,
Tüske közzől szoktak vackort szedni;
Minden ember nem lehet egyforma,
Hidd el; nincs jobb étel, mint a torma.
Ha semmid sincs, van szép szabadságod,
A papiros rongyát körülvágod,
És midőn magad vagy egy szobába,

Az igazat megmondhat'd vaktába.
Fizetésed hogy zsíros ne volna,
Ebben Komócsin meghazudtolna.
Búza helyett konkolyt, repcét adnak,
Melyből üttethetsz olajt magadnak.

Azért fiam, csak tűrj, mint a bárány,
Míg megállhatsz kurta lábod szárán.
Hisz ha feldőlsz, elénekli Csere,
Hogy te, mint ő, nem valál csak here.
Járj el a nemzeti kaszinóba,
Mely, mint hallom, most van felbomlóba.
Szép az, aki ott kitesz magáért!
Dicsőség civódni a hazáért.

Most ugyan bor nincs még benne és ser,
Ámde nem megírtam-e már egyszer,
Hogy jó inni, ha szomjuság éget,
Egészségnek fenntartása végett.
Kaszinótok pedig nagyon beteg,
Csak diószegi bor gyógyítná meg.
Ferbli-lázban mit sem ér a lőre.
Pécsi jobb tanácsot ad előre.
És most adieu, szívemnek drága,
Nagyot nőjön lúdaidnak mája."

Nem hasadt még a mosolygós hajnal,
Malac-álmot aludt minden angyal,
És az égi tyúkok gunnyasztának,
Fittyet vetve a kakas szavának.
A mennyország nagy-torkú bakterje
Szundikált még, s nem volt ki felferje,
Amint ott ült, utca szögleténél,
Kétöles lándzsája jobb-fülénél.
Ámde Szent Pál nem tudott alunni,
Óra hosszat még szemet sem húnyni.
Ürgött-forgott, mint tótban a kása,
Innen az-nap az ő fordulása.
Néha-néha pikszisébe markolt.
Mely, mint szerű, oly kerületű volt;
Majd kicsiholt és gyujtván világot,
Olvasgatni kezdé *Kartigámot*.
Néha ismét verset készült írni.
S a papírt körül is tudta nyírni.
De felakadt szárnyaló műzsája:
"Irjon a szösz, hordja el a gálya."

Ekkor ötlött hirtelen eszébe,
Hogy levélíró volt életébe.
S hogy Szalontán van egy jó druszája,
Nosza tüstént levelet hozzája.
Bő schlafrockját felkapá magára,
Hálósipkát nyom kopasz agyára;
S végezvén még egy kötelességet,
Oly szilkében; melynek neve német:
Tollat márta kalamárisába,
S megtörülve vagy tízszer hajába;
Miután végét rojtosra rágta,
S néha-néha asztalához vágta:
Végre elsült illetén levele,
(Notabene: lehúzgálva fele)
S mint az ízem, olyan tücskök benne,
Ördög volna, ki rajta elmenne:
"És legyen sok marhád, mint a gomba.
Látogass meg a Paradicsomba."

UTÓÍRÁS

"Megvan-e még régi jó barátom,
Hordja-e még elviselt kabátom,
Bőgik-e még? Írjál róla, írjál,
Debrecenben jó druzsám, a vén Pál."

* * *

Ezzel a Szent, végezvén írását.
Fölvevé bádog tolvajlámását.
És bemenvén az előszobába,
Egy fiók szentnek ragadt hajába.
Hét az óra, mért vagy olyan álmos?
"Kelj föl," úgymond, "Aranyszájú János,
Fogass bé a posta-taligába,
E stafétát vigyed hamarjába'
Nagy-Szalonta híres városába,
Az öreg Nótárus hajlékába.
Kívánj neki friss jó egészséget,
Tudom, szívesen fog látni téged."

Ezzel visszafordult dunyhájába,
János pedig fogván taligába,
Útra indult, s mint malac rívása,
Messze zörg a talyga nyikorgása.
Szűkön van most Pálnak ott fent hája,
Azt siratja fakó taligája.

Mert a disznók mind pokolra mentek;
Foghagymával zsíroznak a szentek.
Ámde János sehogysem tűrheti,
Hogy fülét a talyga sértegeti,
A tengelyre köpköd, mindhiába,
Annál jobban csikorog agyába'.
Mit tegyen? vizelni kezd az árva
A marokfa száraz oldalára.
Hajh de mig ő kerekét locsolja,
Balgatag fővel meg nem gondolja:
Hogy minálunk térdig ér a sár, víz.
- Ha nem isztok, hordjon el az árvíz.

(1846)

Vége

KENYERES JÁNOS FIÁNAK HALÁLAKOR

Sír fagyán elhervadt
A bimbó, mely fakadott.
Léte kezdetén
Koporsó éjjelén
Semmisül, hamvad el.

Reményi a szüléknek
Gyászködbe süllyedének,
Kebelét bú rázza,
Hogy gyenge virága
Semmisül, hamvad el.

Ah ne sírd e könnyeket
A halott kisdéd felett.
Meghal a portetem,
Az égi szikra nem
Semmisül, hamvad el.

Sírvers

Szép virágom itten elhulla,
Ötödéves Kenyeres Gyula.
Kicsiny a te sírod, magzatom,
Nem fér abba tenger bánatom.

(Aranynak tulajdonított vers)

(1850)

TOMPA MIHÁLYHOZ

Levél verses részlete

Téged magadat is, szerelmes nődet is,
Meg, ha ugyan volna, kis csecsemődet is,
Apádat, anyádat, a familiádat,
Kijáró, bejáró ökonómiádat:
Kivánjuk szívesen én s a feleségem,
Laci, Julcsa, én két apró szép cselédem,
Kivánjuk nem egyszer, hanem száz- meg százszor, -
Most ölel forróan, - s többet ir majd másszor - igaz barátod

Arany János.

(1852 okt. 1.)

KÖSZÖNTŐ VERS

Szász Károlynak

Mottó: Tüstént a faluban hosszú, valamennyi kötél van,
Ősszekötözgetvén rakjuk szekerekre legottan.

Csökmői sárkány

Kötelet *Károlynak!* gerendába vele!
Ez a magyaroknál a köszöntés jele;
Kivált míg az ember holmi sückő gyermek,
Kinek *Aprószentkor* a seggire vernek.
Hadd lógjon őkelme a gerenda alatt,
Hacsak meg nem adja a Károly-poharat.
"Uj szita szegen függ" - ne mondják hiába
Kössük fel, hogy földet se érjen a lába.

De ha van jó kolbász, paprikás meg rétes,
Aminek szavára begyűlt ennyi éhes,
És ha van jó bora, még pedig pecsétes,
Mit törvényes ágyban szült Tokaj vagy Ménes:
Már akkor se bántuk, már akkor ne féljen,
Jánosi, Mentovich kiáltsák, hogy *éljen!*
S oly jó kedvünk legyen, hogy tánc közbe' még a
Padlást is beverje Csikai kolléga.

A naptár csináló soha jobbat nem tett,
Mint, hogy összeirkált annyi ócska szentet,
Kik, mivel böjtöltek egész életökben,

Az eszem-izsomot ránk hagyták örökben.
Cyryllus, Kajetán, Sz. Eulália
Nekünk mind Ivó-nap és *Leokádia*;
Hozzanak bárányhúst, mellé galambbegyet,
Mi mindenik szentre ráfogjuk, hogy *Egyed*.
Hozzanak borocskát jó bőven utána,
Akkor mindenik szent léssen *Bibiána*.
Vidám torral üljük szomorú emlékét,
Kívánva penészes hamvainak békét.

Természete az már az emberfiának,
Minden jót kívánni felebarátjának;
Vagy ha nem is mindég - egyszer esztendőben,
Ha érzelme nem fér a teli bendőben.
Azért találták fel, - emeljünk kalapot! -
Régi bölcs atyáink hajdan a névnapot:
Máskép a szeretet közülünk kihalna;
Máskép a halandó, nem lévén alkalma,
Sohasem óhajtná embertársa javát, -
És akkor az élet nem érne egy kovát.

Azért öcsém Károly, idvezel e múzsa,
Mihelyt lelkesíti kövér malac húsa,
Mihelyt bor tüzeli, melyet ingyen adnak
S ha fogy a palackból, másikért szaladnak.
Ezer jó kívánat vagyon készen nálam,
De hadd lám először, hogy mi lesz a tálban?
Hoztok-e pecsenyét, avagy túrós rétest,
Mert az áldásokat mérem ahhoz képest.

Hogyha malacod van..., azaz nem magadnak,
Hanem olyan, amit megsülve feladnak,
Úgy, fiam, e földön élj sokáig, hívva:
S a szegény kis állat neked adja vissza
A tőle elrabolt disznói napokat,
Békés hízlalóban te éld le azokat.
Hadd lássa mindenki a gömbölyű testen,
Hogy te legalább is háziúr vagy Pesten,
Ki semmit sem téve, nagy boldogságban él,
Még csak nem is olvas egyebet a pénznél.

Ha pedig egy lúdba ütötted a nyársat,
Akkor az én múzsám kíván neked másat.
Akkor legyen tied a libának tolla,
Hogy szállhass vele a magas Helikonra.
Persze, hogy a toll más, és megint más a lud,

Mert ebből nem eszik, akinek amaz jut.
De a repüléshez nem szükséges nagy háj,
S egyiké a lúdtoll, másiké a lúdmáj.

Ha pulykát tetetsz fel ide az asztalra,
Juttasson az Isten fényes hivatalra;
Ruházza fel szíved hozzá való göggel,
Hogy megéreztetesd az esedezőkkel;
Jól esik olyankor egy kis pulyka-méreg, -
De ha ez nem tetszik, úgy egyebet kérek
Amire mostanság lesz nagyobb szükséged:
A farkadban álljon főfő büszkeséged!

Ha galambot adnál, az sem lenne káros,
Akkor azt kívánom: legyen élted páros,
Rétesed a túrót ahányszor takarja,
Annyi boldogsággal légy te eltakarva.
Örömed legyen a cékla pirossága,
Reményed a zeller zöld-szín koronája,
Napjaid legyenek édes ízű kompót,
Meg ne keserítse gyógyszertári kontó.

Végre csöndes legyen nyugtod a halálba,
Oly csendes, mikép egy részeg ember álma.
Ha pedig nem volna enni, innya semmid,
Akkor az én múzsám sem kívánhat semmit,
Ha se malac, pulyka, ha se kappan, sem lud:
Áldjon meg az Isten magától, ahogy tud.

(1852 jan.)

NÉVNAPRA

Tisztelt jó barátunk, ki vagy Fodor Gerson,
Virtusokkal fénylő, becsületes Person,
Kinek Balog uralom mondaná most: "Herr Sohn,"
Ne jöjjön éltedre felhő, csak immer Sonn'!

Neved örömnepja imé hozzánk juta,
Sőt ha nem csalódom, már tovább is futa,
Mégis az én Múzsám néma volt és buta,
Ami, ha nem csuda, üssön meg a guta.

Ne legyen ez, kérlek, teneked megbántás,
Hogy ebédutánra lett készen a rántás,

Azt ne mondd szegénynek: "post festa quid cántás?"
Rossz volt a vonója, de már ismét gyántás.

Mert különben, hidd el, nem lett volna ő röst:
S mint Izsák megáldá Ézsaut, a szőröst,
Amiérthogy neki lencsét hoz a bőröst:
Úgy megáldott volna téged és Nagy-Kőröst.

No de, ami haladt, nem marad el mégis,
Menjen nálam hozzád lajhárabb vendég is.
Ezerszer későbbben az utolsó vég is,
Avagy csak egy hitvány náthabetegség is.

Légy jó egészségben, derék Gerson Fodor.
Valamíg a halál slegje el nem sodor,
Égő pipád füstje legyen mindég bodor, -
És e poémában ne sértsen a modor.

U.i. Tyúk ide, búbos!
Kalács ide, fonatos!
Béles ide, rongyos!

(1853. febr. 22)

TÖREDÉK EGY NÉPIES VÍG EPOSZBÓL

Takarodót harangoznak,
A nap terhe már lejára,
A kis újhold mindjárt elfogy,
Kaszapengés jelenti, hogy
A holnap vár új munkára.

Jön a mezők fáradt népe,
A fa alá települnek,
Nagy malomkő-asztal várja,
Most körül a pohár járja,
Aztán vacsorához ülnek.

Két kis tarka macska játszván
Fölkapott az eperfára,
Maguk sem tudják, hogy esett.
Magasra van egy keveset
Lepislogni a nagy táltra.

Falatra vár a Bodri lenn,
Szeme, füle áll fölfelé:
Néha száját is föltátja,

Valaki tán, ha meglátja;
Majd egy csontocskát dob belé.

Rezzen az eperfa lombja,
Rá a Bodri nagyot mordul,
Hogy megszeppen a két cica,
Egyik a mást megtaszítja,
Lepottyan s a tálba fordul.

(Állítólag Arany verse)

(1853)

NÉVNAPI KÖSZÖNTŐ

Mentovich Ferencnek

Írták Arany János és Szász Károly, Nagykőrösön, 1851.,
az 12 351-ik szerdán.

Kedves jó barátunk, Francisce Mentovich!
Búban, fájdalomban te sohase voníccs,
Sőt a gondok felé még csak ne is konyíccs,
Minket bús pofával sohase szomoríccs.

Hanem legyen élted az üdvtől otromba.
Nőjjön örömed, mint esőtől a gomba.
Gyönyöreid háza sose düljön romba.
Az ég hozzád soha ne legyen goromba.

Miképen Aeneás bujdosott Trójából:
Bujdossék a balsors szíved kunyhójából;
Legyen élted szép fa, mit nap s szellő ápol,
Sokakra árny készül lomb-koronájából.

Fa, melynek gyökerén nem rágódik féreg,
Életnedvét meg nem keseríti méreg,
Mert a barátság és szerelem testvérek,
A csizma sarkába szükséges a kéreg.

Sose törjön félre kedved csizmasarka,
Legyen örömednek bugyogója tarka,
Ne legyen életed rövid, mint nyúl farka,
A sorsnak irántad ne legyen szűk marka.

Boldogságod fénye legyen szép szivárvány,
Rajta, mint egy hídon, szép tündérek járván,

Ne bántson a métely, sem másféle járvány,
Hanem oly erős légy, valamint a márvány.

Élj soká, barátom, becses kontentumod
Szerinti napokat, míg e pályát futod,
S ha végtére elér emberi fátumod,
Milliókról szóljon a testamentumod.

Ezeket szörzötték egy hideg szobában,
János mester egyik, Arany mostanában,
Továbbá Szász Karli, gondolván magában,
Hogy jót kívánni is jobb kadenciában.

(1854)

BARTOS GÁBOR SÍRKÖVÉRE

Mint atya, mint hű férj sietett az övéi körébe,
Szíve családja után fáj vala: fölkeresé.
"Itt lelem a nagy részt: nőm és nyolc gyermekem" úgymond,

"Értök alélt testem köztük alunni ohajt.
Kettő még viharos pályán oda van: Gyula, Gábor;
Isten, az árva fiúk atyja, vezére te légy!"

(1856 ápr. 12)

A TANÁRI KAR

Lengyel, Arany, Kiss, Nagy, Weiss, Pajzán, Mentvich, Ádám,
Varga, Szilágyi, Szabó, Szarka, Losonezi, Deák.

(1856)

WEISS BARÁTOM...

Weiss barátom, azt a foltot,
Amely tavaly még nem volt ott,
Viseld egészségesen.

(1856)

LOSONCI GYULA NEVÉBEN

Kedves atyám! ez örömnap
Arra buzdít engemet,
Hogy kiöntsem egy-két szóban
Háládatos szívemet.

Tiszta keblem hű fiúi
Érzelemmel van teli,
S amit érez, meg nem osztva,
Mind tenéked szenteli.

Te vagy nékem - több atyánál,
Te atyám és mindenem:
Kit szeretnék, ha nem téged!
S ki szeretne, ha te nem!...

Élj soká, hogy én is éljek,
Míg tettel beválthatom
Azt a hálát, melyet mostan
Rebeg gyöngé szózatom!

Élj soká! és legyen élted,
Mint derűs nap, tiszta, víg,
Mely piros hajnalból támad,
S ismét abban áldozik.

(A verset tanártársa fiának kérésére Nagykőrösön írta Arany.)

(1855 körül)

ALKALMATOSSÁGRA ÍROTT VERSEK

midőn Szilágyi Sándor úr az ő első és utolsó malacának végső tisztességtételét nagy és fényes gyülekezet jelenlétében tartaná: ezen alkalmatosságra készített és elmondódott egy bocskoros poéta által következőképpen:

Múzsám! ki lebuktál Parnasszus hegyérül
És csak orrbézúzást nyertél pálya-bérül,
Szűnj meg erőltetni szárnyadat magasra,
Hagyd az égi kvártélyt a fellengő sasra;
Jobb teneked immár itt lenn tollászkodni,
Hősek és harcokról még nem is álmodni; -
Lelsz alacsony tárgyat akármennyit; - hisz na
Ehol van Szilágyi s az ő poltrás diszna!

Oh te, disznótornak nyájas istensége!
Kitől ihletődve jobban vált a gége,
Bicskanyító új bor a vászon-kehelyben,
Ki előttem állasz tamquam egy pendelyben:
Tehozzád kiáltok, te légy segítségem,
Adj néhány rossz rímet, máskülönben végem;
Csak a leghitványabb fűzfaverset adsza,
Milyet ő érdemel és az ő malaca.

De talán azt kérdik - magam is azt kérdem -
Mi közös tulajdon, vagy mi közös érdem
Fúzi össze őket, hogy így énekembe
Mindig egy pórázra kötve vezetem be? -
Épen ez a dolog fő-fő csinja-binja,
Ezért gyötör engem a versgyártás kínja,
Hogy megbizonyítsam ékes rigmusokkal,
Szépen földerítsem "ad hominem"-okkal,
Mi hasonlatosság vagyon ő közöttök: -
Elmondom, Uraim! - ha ki nem... köhögtök.

Legelébb is: tudjuk a tapasztalásból,
Hogy a malac élte nem áll semmi másból,
Csupán enni, inni, vackon elheverni,
Ily módon szalonnát s nagy hasat nevelni.

Sándor is a háját szépecskén ereszti,
Már is látszik rajta, még pedig csak kezdi,
Hátha még disznó lesz! amit, hogy elérjen,
Üssünk össze urak, kívánjuk, hogy éljen!

Második hasonlat: hogy a malac korog,
Sándorunk is gyakran oly gyanúsan morog,
Hogy produkálhatná magát Athenében,
Bár malac nem volna rejtve köpenyében.

Azt hiszem furorét csinálhatna véle,
Olyat még nem hallott az a görög-féle,
Nincs is egyéb olyan tulajdona néki,
Mellyel *annyi bölcs közt* magát tüntetné ki.

Harmadik hasonlat: hogy a malac sokat
Lót-fut, csetlik-botlik, mindent felborogat:
E malac-tulajdon úgy megvan Sándorban,
Mint a két meszely bor az egy itce borban.

Ő is mindig ott jár, ahol sose kéne,
Ahol orron üti egyik-másik néne,
Minden lépten kárt tesz, nyal-fal amit talál,
Kotnyeles, kótyonfitty, minden lében kanál.

Negyedik hasonlat: hogy a malac él/ve
Nem szokott fizetni se nyárba, se télbe.
Mégis akad bőven árpa, kukorica,
Hogy kedvére élhet a jó mangalica.

Sándort is tehetjük vele azon rangra:
Minden fizetésit bízta nagyharangra,
Ő maga sohse vet, mégis bőven arat:
Húzza be az ajtót, aki hátul marad.

Ötödik hasonlat... de ne menjünk messze,
Im itt van előttünk, hasonlítsuk össze:
Ez a pockos termét, ez a karika-láb,
Ez a kuncogó hang, - minek menjünk tovább.
Csupán egy különbség van, fájdalom! köztök,
Az, hogy a malacból jóízűen ösztök,
De szegény Sándornak, ha majd így jár szinte,
Nem lesz neki bezzeg ilyen tora, mint e.

Végezván beszédem épületes részét,
Halljuk már a malac utolsó nyögését,
Mellyel az élőkől örökre bucsúzik,
Mielőtt gyomrunkba - végképen becsúszik.
Előbb is gazdáján, megölőjén kezdi,
Szemét a tányérból ő reá mereszti,
Szájában az almát mérgesen harapja -,
Szóljon hát, mielőtt Lengyel úr bekapja.

A malac búcsúzása

Gyilkosom, kegyetlen! mivel érdemlettem,
Hogy ez a sok éhes osztozik felettem,
Hogy fiatalságom zsíros tavaszában
Így körülfogjanak szél-tiben, hosszában?
Nem irtóztál ugyan belém verni késed,
Mellyel eddig nem volt egy *zicher* döfésed,
Melytől ez ideig a patkány sem féle?
Hogy tudtál engemet általverni véle?

Gyönyörű multság, gyönyörű théâtreum!
Ezért mondták rólunk: "par nobile fratrum"?
Ilyen a barátság? A gyöngébb a vesztes.
Így tett Pyladessel a derék Orestes?

Várj rá! mert szellemem feljár kísérteni,
Minden bátorságod az inadba keni,
Nem mersz többé este az utcán járkálni,
Nem fogsz gyertya nélkül egymagadban hálni.

Ha valami éjjel paplanodban korog,
Az én lelkem lesz az, amely ott kucorog;
Az lesz, mely a legszebb női társaságban
Egyszer csak megröffen hátul a nadrágban.
De nem, megbocsátok, jó keresztyén módra,
Hiszen hol találnék ily méltó utódra!
Baráti emlékül azt a gyűrűt hagyom,
Melyben, ha jól sejtem, farkam dugva vagyok. -
(1856)

KNÓCZ JÓZSEF ÉS LÁSZLÓ SÍRVERSE

I

E fölemelt gyász-kő; idegen! számodra jelentse:
Kit fedez a holtak nem rövid éve alatt.
Emlékét, mi övéi, kövön nem, szótalán ércen
S néma betűn bírjuk: vésve szívünkbe van az.
Emlékül minekünk állatta magasztos erényét
A hú férj, szeretett jó atya és hazafi.
Tiszta becsülettel ragyogóvá tette betűit,
Jelleme a márvány, hol neve írva marad.
A fáradhatlant fáradság győzte le végre;
Sok vesztése után itt nyeresége vagyok.
Két város polgára, betöltvén emberi tisztét,
Mennyei polgárrá tette örök kegyelem.
(1856)

II

A nagyatyát, szerető nagyatyát vidítani jöttem.
Könnyetek a fiuért szűnjön omolni, szülék.
Még, öröme, alig hogy kezdtem játszani térdén:
Most kebelén nyugszom, hív unokája, megint.
(1857 okt. 27)

KUPAI KOVÁCS MIHÁLY SÍRJÁRA

A jó férjet, atyát
Özvegye, magzatja,
Éjjeli, nappali
Bánatban siratja;

Vissza óhajtaná,
Vissza nem sírhatja:
Számláld meg könnyeit,
Vigasztalás atyja!

(1860)

KÁROLYI SÁMUEL SÍRKÖVÉRE

Óh a kimondhatatlan
Kínt mondd ki, néma jel!
Férj, atya volt: ma egy név:
Károlyi Sámuel.
Egyedül hogy ne lenne
A sírnak mélyiben:
Két kis fia itt véle,
Lajos, László pihen.
És hogy vigaszt keresve
Találjon egy helyet,
Bús özvegy és öt árva
Emelé e követ.
Orvos, ki itt lelt gyógyírat,
Itt várja, míg új nap virad.

(1862)

BORDÁCS DÁNIEL SÍRVERSE

Azt jelenti e néma jel,
Itt nyugszik Bordács Dániel;
Bíró, ügyvéd, polgár, barát;
Sok nemes szív áldja porát.
Mint férj: maga volt a hűség,
Ez az első keserűség,
Mellyel hitvesét illette,
Hogy bánatba öltöztette.

(1865)

VERSEK BÍRÁLATOK, SZÉLJEGYZETEK

Ercsey Sándor vers-gyakorlatára:

A vers jó, csak az a hiba, hogy sok lábai sánták,
Sándor öcsém, máskor görgetegebbre csináld.

*

Szentmiklósy Sámuel: Az állatok restaurációja c. munkájára:

Kanna akarván
Lenni, minek váltál csuprocskává a korongon? (Horác.)

*

Szilágyi István: Emlékbeszéd c. satírájára:

Vág, szúr, csíp, harap, öl: simit is, de nem ám szőrmentén.
Nem csoda, Borzos, azért, hogy hajad élire áll.

*

Gaal József: Zenekórság c. satírájára:

Szép, jó vagy, de az álnevet hagyj; mert rajtad a névnek
Megbosszulja magát jogszerű birtokosa.

*

Tárkányi Béla: Indítványok c. satírájára:

Bezeg ez ám megfőzte, követvén Róma szakácsát,
Hús, víz benne elég; kár, sava hogy kimaradt.

*

Az Elveszett Alkotmány bírálatának az Idő Malmát kifogásoló
passzusához:

Ostoba Kauderwelsch! ez az öt sor jó az egészben.

*

"A tölgyek alatt" című költeményére valaki gúnyverset írt. A vers
szemére vetette: "Korpát vegyítettél össze a lángliszttel." Ehhez
a következőket fűzte:

Meglehet, úgy is van, de hisz a patvarba!
Annyi lángliszt közé egy gyűszűnyi korpá!
Nem az a baj, hanem, ha oly rég nem tettem,
Most a korpá közé minek elegyedtem.

E sorhoz: "Hagyjunk fel a Pindusz meredek ormával" ezt írta:

Tudtam én előre, hogy evvel így járok,
Hogy utamat állják pinduszi betyárok;

Elismerik: *hajdan* hogy voltam valami:
De *ma* nem engednek helyet szorítani.

Az egész gúnyvers végére pedig ezt:

Ez nem jó-akarat, vagy hozzá-nem-tudás,
Beteg oroszlánynak volt szánva e rugás,
Ki, bár nem oroszlány, csak másforma beteg:
Bír mondani annyit: "én ilyet megvetek".

(1878. jan. 2)

VERSEK REJTVÉNY

Fogj össze kettőt, s már többen leszünk;
Más hármat: akkor börtönben veszünk;
Siralmas sóhaj az ott maradó:
Vedd az egészszet s olvasd
Mi-rab-ó. (Mirabeau.)

(Az utolsó évekből)

DISZNAIRÓL HAJDANONTA

Disznairól hajdanonta,
Konya fülű nyájról:
De ma híres Nagy-Szalonta
Az ő Aranyáról.

(1857)

TOMPÁHOZ

Várja soká, de mi haszna várja
Leveledet *Figyelő* bojtárja,
Ha soká jön, maga megy Hanvára.

(1862)

KARLSBADI VERSIKE

Wenn die Wässer
Wär'n nit besser
Als die Doctoren:
Wär'n mer verloren.

(1869)

PARÓDIÁK KERTBENYRE

I

TSCHÓKONAY

Von Petöfi - Übersetzt von K...

Ein Calvinischer Pfaff und Tschókonay,
Sie waren gute Freunde, diese zwey,
Von Debrezin einst flog er h'naus,
Und sich vor seinem Freunde stellt
Und "Durst hab ich, Komrad" so ruft
Michael Tschókonay, der Held.

(1882)

II

VOLKSLIED

'S gibt keine Frau so g'scheidt und klug
Als die G'vatterin; Frau von Krug.
Sie bäckt den Kuchen in der Pfann;
Sie lockt die jungen Burschen an.

"Wenn ihr die Kuchen mir gegessen,
Sollt Ihr die Kathe nicht vergessen."

"Wir mögen eure Kathe nie:
Denn ihr Rock reicht nur bis zum Knie."

(1882)

MAGAMRÓL

Auf der Margarethen-Insel
Raucht Tabak der alte Pinsel,
Spielt Gitarre, mit Gewinsel,
Und vergeudet seine Zinsel.

(1882)

GOETHE UTÁN SZABADON

Pénzt, időt hogy vertem el,
Arra e kis könyv felel.

(1882)